

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52—31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
SEGÉDSZERKESZTŐ:
WOHLMUTH ERNŐ
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus népoktatási intézet egy példányban ingyen. Ily kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség útján intézendők a Szent-István-Társulat igazgatóságához, Budapest, Szentkirályi-utca 28.

Milyen mélység az üres madárfészek?

Irta: *Prohászka Ottokár.**

A madárfiókoknak is van gyermekszobájuk, azaz hogy fiókszobájuk. Nem a fészket értem, — az csak a bölesőjük, — hanem azt a fát és bokrot, mely a fészket tartó ágat környékezi, vagy azt az árokpartot, azt a kis völgykatlant, melyre a fészekből kilátás nyílik. Ez a környezet egy darabig néma, nincs szava a kis buksi-fejekhez, melyek a fészek peremére kihajlanak, de amelyeknek érdeklődése ez idő szerint csak abban nyilvánul, hogy csőrüket tátogatják s mohón bekapnak mindent, amivel a szülői szeretet tömi őket. Azért ez a környezet részvétlen is, hideg is nekik, mint melynek semmi köze a kis borzas teremtésekhez. De egy-két hét múlva, úgy látszik, hogy a környezetnek, a fának és bokornak megered a nyelve s mintha mondana valamit a bámész fiókoknak, amire ők visszacsipognak; sőt úgylátszik, hogy olyasmit mond nekik, ami vonzza őket, mert fészkelődnek is, a szárnyaikat is feszegetik, ki is emelkednek, azután nagy ügyetlenül a fészek szélére is kiülnek, sőt mi több, a közeli ágakra is kiröpülnek s most azután a fészek lesz néma; néma egészen és üres és elhagyatott.

Ilyen madárfiókszobán egy kis völgykatlanon át vezetett sokszor reggeli sétám. A berek tele volt fenyőillattal s az átsiető kis patak hűs párazatával. A kis barázdabillegények már elhagyták a fészket s ott pihengtek a galagonyas a kecskerágóbokrok ágain. Hűvös volt s mintha fáztak volna; a sok pára részallt a tollukra s úgy néztek ki, mintha édesanyjuk megmosta, de meg nem törölte volna őket. Talán már reggeliztek is, mert anélkül aligha állták volna ki a repülési sport fáradalmait. Pedig már benne voltak; ki nagyobb, ki kisebb lendülettel iparkodott kecskerágóról galagonyára, galagonyáról a fenyőfára és vissza. Minden ilyen kirándulás után nagyokat fújtak

a kis hegyesek, önelégülten forgatták fejcséjküket s elem is néztek, mintha mondták volna: ezt ugyan megnézheti. Azalatt pedig a két szülőmadár a fenyőfán becsegett-recsegett s örömmel vegyes aggodalommal nézte őket; utánuk röpillt és egyre biztatta, hogy csak rajta s minél tovább. S így tartott ez 4—5 napon át. Azután pedig úgy tetszett, mintha ezek a madárszenvedélyek egyre lohadnának s mintha az érdeklődés mindkét részen kiapadt volna. Az anya nem anya, a fiók nem fiók többé, hanem az anya is madár, a fiók is madár s nem ismerik egymást többé. S a természet azt akarja, hogy a fiókból madár legyen, fészket, pelyhet, meleget is csak azért ad. S az anyamadar is azt akarja, hogy a fiók fiók ne maradjon; rak ugyan fészket, mert arra szükség van, de azután nagy szorgalmatossággal hívogatja, csalogatja, sőt nógatja ki a fészekből fiókjait, mihelyt csak kicsit is repülni tudnak.

S én csodálkozva s álmélkodva állok az üres fészek, a természet ösztöneinek s vágyainak e meglepő bemutatkozása előtt. Csodálkozom, hogy az az anyamadar fészket rak, hogy költ, szeret, táplál s azután maga nógatja ki fiókjait. Csodálkozom, hogy azokban a kis buksi-fejekben is mennyire változik el minden s hogy ők maguk sietnek a fészket a nagyvilággal fölcserélni. Azt mondják nekem erre: mit csodálkozol e változáson?

Eddig ugyanis a fészek, a bűvös-bajos puha fészek volt uralkodó képzelet e kis fejnek; ez volt eszménye, melyben e kis madárszív szeretete volt belegyökerezve s melyhez ragaszkodott szívzakadásig. Tönkre is ment volna a fiók, ha valaki idő előtt szedi ki a fészekből, ha agra ülteti, mikor ülni nem tud — ha a levegőbe dobálja, hogy repüljön, mikor szárnya még fejletlen. Addig természetesen a kis madárfejben csak a puha fészek volt a vezető képzet; ebben a csomóban futott össze s gyült ki minden életinger; ez volt az életet bevilágító kis mécs s azért is néztek oly szerelmes tekintettel azokkal a ragyogó, ijedős szemekkel fészükre s erre az egyetlen, nekik az egész világnál többet érő

* Székfoglaló előadása a Petőfi-Társaságban.

hirtokukra. De azután a képzet mintha a fényből vesztett s elhalványult volna s tényleg fészkek helyett a szárnyfeszülés, a lendület, a repülés lett a vezető képzet s a kis puha bélelt melyedés helyett az a végtelen égi kupola húzta őket abból. A fészkek képzeté a madárfejben olyan lett, mint a kivilágítható kép, mely mögött kioltottak a gyertyát. Ekkor más képzetek kaptak labrá. Azok a bodros fák, melyeket eddig csak nezttek, de meg nem láttak, most odaléptek hozzájuk s ágaikat terjesztették feléjük, még pedig úgy, mintha minden ág egy-egy kar s minden galy egy-egy kéz volna s a sűrű lomb úgy kezdett suttogni, oly sejtelmesen és csábítóan, hogy a fészkek tűrhetetlen és meleg és testszagú lett, olyan, mint a szellőzetlen agy. S ezért iparkodtak kifele. A lelkük változott meg. Új élet tolokodott föl a lélek mélyéből. Ez a mélység dagadt meg valahogyan s pattant föl új formákban, mint mikor a nyiladozó magnak két szike dagad s azután szétnyílik s napsugart igénylő élet emelkedik ki belőle.

Itt az élet maga mutatkozik be a madarvilág kiadásában. Mikor ugyanis az üres madarfészkek előtt állunk s a történetet szemléljük, akkor voltakep az életnek mélységeibe merül el lelkünk s azok nyilatkoznak meg nekünk. A madárfióknak ez a beleszületése s belemelegedése a fészkekbe s azután kikivánczozása s fészekhagyása az élet nagy törvényére s a fejlődés csodálatos módszerére mutat rá, mely egyforma a madarfészkekben s az emberiség életében; a különbség csak az, hogy a törvény más-más milióban s más-más életfokon érvényesül. Mert az emberi lelkek, sőt a nemzetek, a kulturák is mind csak fiókmadarak; azoknak is fészkek van, csodálatosan összerakott, millió értelmi, érzelmi, művészeti, gazdasági, politikai szálból összerakott fészkek. Fészke van a léleknek a hitben, fészke az életnek a világnézetben; fészket rak művészi érzékünk a divatos izlésben, fészket a gazdasági fejlődés a társadalmi alakulásokban s azért raknak mindezek fészket, szükségük van rá. Szükségünk van a világot összefoglaló nézetekre, a létnek valamiféle tudományos megértésére, a művészet s társadalmi életnek legalább némileg állandó formáira. De amily szükséges, hogy fészket rakjunk, ép oly bizonyos, hogy bennünk is jelentkeznek új felfogások és nézetek, bennünk is foszlanak régi s szövődnek új kapcsolatok; kialsuznak régi s kigyuladnak új eszmék s eszmények; meglepnek új meglátások, jelentkeznek új érzékenységek s fakadnak új érzések s így aztán mi mindnyájan valamiképen fészekhagyók is vagyunk. Új rendszerek, új felfogások, új művészeti irányzatok s új kulturák előtt úgy állunk, mint ahogy a fészkekben fészkelődő s új szükségleteit megérző madárfiók áll a levegős, mennyboltos, napsugaras s erdős világgal szembe; érzi ő s érezzük mi is, hogy a fészkekből ki kell emelkednünk s új milióba beállanunk. De ő nem

tudja, hogy miért kell neki fészket s anyát elhagyni s feledni; mi pedig akarjuk tudni, hogy mi az, ami minket kényszerít, hogy fészket rakjunk s aztán bontsuk s ismét rakjunk s ha kutatjuk, hogy mi az a felettünk álló, azaz, hogy bennünk érvényesülő erő, hat azt mondjuk, hogy az az élet, a fejlődés. De hát mi is az, amit mi életnek, fejlődésnek hívunk.

Vessünk egy pillantást e mélységbe, mely a pszikét inspirálja fészekrakásra s fészkelelhagyásra, abba a mélységbe, melyből valók az érzékenységek s a megérzések, a meglátások s értekelések, az akarat inspirációi s az intuíciók villanásai. Az a folyton fészkelődő s önmagát regeneráló élet s azt fogjuk találni, hogy az élet első sorban mint érzés vetődik fel öntudatunkban. Ami a vér az organizmusban, az az érzés az életben. Ahogy a vér belelocsan agyba, szembe, tüdőbe, lábakba s mindenütt táplál, elevenít és frissít s erőt ad a sajátos életfunkciókra: úgy villan bele az érzés a psziké minden funkciójába, gondolkozásba, észrebevésbe, akaratba, művészi teremtésbe s alakításba s ha igaz a görög mitológiának, mely mondotta, hogy minden lélekkel van átjárva: ugyanazzal a joggal mondhatjuk mi is, minden érzéssel van átítatva.

Az élet mélységei mint érzések vetődnek fel. A szellemi élet is az érzéstől vesz erőt; érzés hordozza a filozófiát és tudományt; érzések irányítják a fejlődést s hevitik a moralist s termékenyítik a művészetet. Igaz, hogy az érzés ösztönös s vak erő s hogy világitanunk kell neki észszel, okulással s tapasztalattal, igaz, hogy finomítanunk s nevelnünk kell keménységét s szilajságát, de másrészt bizonyos, hogy a lüktető s inspiráló s alakító erő az érzésben rejlik, mely mint a hatalmas folyam, itt jobbra, ott meg balra fordul, itt sekélyes ágyban siklik, ott meg mélységekben felgyülemlik. Ez az alakító s előre törtető erő is mindig a többet, a jobbat sürgeti; itt fészket rak s kulturákat teremt, ott meg a fészket letöri s a fészkekben megpihent nemzedékeket új teremtésre s alakításra nógatja. De míg a madáréletben az érzés kigyuladó és elhamvadó ritmusa szűk keretekben jár fel s alá s fészket rak s fészket elhagy; s azt mindig úgy rakja, mint száz és ezer év előtt s úgy is hagyja el, addig az emberiség életében az érzés-áram a végtelenbe indul s alakításai nem ismétlések, hanem új meg új s folyton változó teremtések.

Ősi formája s energiája lévén az érzés az életnek, nem csodálkozhatunk azon, hogy a mi világunk kikészítésében, a mi fészkeink megakadásában s az újabb s jobb kulturák megteremtésében neki kiszámíthatatlan szerepe van s hogy mindenen, ami emberi, megérzik lüktetését. De nemcsak ez érzik meg, hanem nyilvánvalóvá lesz ez *irracionalis hatalom szuverénitása is*, mely olyan az életnek, amilyen a napsugár az erdőnek s a kőszén a vas és a kulturának. Ezekből

is lehet sok vagy kevés, *de nem a mi kegyelmünk-ből valók, hanem adva vannak*, adva — hál Istennek — világot eltartó s kulturát elbíró bőségben. De ép ilyen az élet ősi energiája; ez is adja magát; adja magát megérzésekben s meglátásokban — adja magát alakok s ritmusok ellesésében — adja magát nyelvjarmak s mértékek megsejtésében. Részünk van, de nem tölünk van. Nem mi sütjük ki fogalmi gondolkozással; nem mi dolgozzuk ki dialektikai munkával; hanem fakad az élet kiváltságos mélyeiből s a lelkivilág konkrét valóságaiból, melyeket profétáknak, szenteknek, művészeknek, géniuszoknak, poétáknak, vagyis teremtőknek hívunk. — Csak jelezni akarom, hogy a mi emberi világunknak, ennek a napsugaras, villanyfényes, ennek a színes és hangos és illatos világnak a tulajdonképeni kikészítője is az érzés. Érzünk, azért van világunk! Mit érne nekünk napsugár és virágpompa, ha nem volna hozzá szemünk. Mit érne légrezgés és levegőhullám, ha nem volna hozzá szenzoriumunk; ha nem volna érző idegünk, melyben a levegőrezgés világossággá és színné s a levegőhullám dallá és zenévé válnék? Vagyis mit érne mindez, ha nem volna meg bennünk a mechanikára teremtőleg s alakítólag reagálni tudó élet, az érzés?!

Ime, az érzésben alakul ki a mi világunk s azon épül fel azután értelmiséggé, erkölcsiséggé, művészetté, kulturává, de úgy, hogy a kiépült nagy szellemi világnak is lüktető ere s inspirátora az az ősi élet, a mélységnek az az áradása, melyet érzésnek hívunk.

Legyünk annak tudatában, hogy hitünk, filozófiáink, sőt még pozitív tudományosságunk is nem absztrakt, átlátszó fogalmak rendszere, hanem hogy az mind színezve van a nagy javak, a nagy emlékek, a nagy érdekek s a nagy remények érzéseivel. Gondolataink is érzésekbe fonódnak bele s nemcsak fogalmat adnak, hanem vonzanak vagy taszítanak s kevés van, mely egyáltalában hidegen s közönyösen hagyna minket. Az érzés ugyanis, mint az élet vére és lehe beleszűrönközik észrevevésünkbe s gondolkozásunkba is s gondolatokat elevenít meg, eszméket gyújt ki, új meglátásokat ad meg-érzések révén. Mintha az eszmék absztrakt, üvegszerű érezetébe vérhullám, az eleven élet hulláma loceanna bele s attól élednének. Enélkül az eszmék árnyak s róluk is igaz, amit a régi hitrege tartott az alvilági árnyakról, hogy akkor elevenednek meg, ha vért ísznak; az eszmék vére az érzés. Erejük s hatalmuk is azon fordul, hogy mennyire nyúlnak bele az eleven életbe, vagyis érzéseinkbe.

A pragmatisták, úgy látszik, ebből jutottak arra a következtetésre, hogy az eszmék igazsága, tehát az, hogy valami igaz-e vagy nem, attól függ s abban áll, hogy hasznosak-e az életnek s kedveznek-e az érzésnek, azonban ezt kár állítani s helytelen az igazságot hasznossággal magyarázni, mert hiszen akár igaz, akár nem

igaz valami, ereje s hatalma csak úgy lesz neki rajtunk, ha érzéseink lüktetnek benne; az élet lüktetése pedig ősi s eredetibb hatalom, mint az ismeret és a gondolat. Hány eszme volt téves s mégis az élet szenvedélyei gyúltak ki benne s hatalommá lett s megfordítva, hány igaz gondolat hever tehetetlenül a szellemi világban s az élet árama nem tart feléje! *Az érzéstől jügg, hogy hogyan értékeljük az eszméket s mily tartalommal, nekünk kívánatos tartalommal töltjük ki azokat.* Ezt nem a logika s nem az ismeret teszi. Aristoteles óta a logika nem változott s a dolgok lényegébe sem hatoltunk sokkal mélyebben; most sem tudjuk, hogy mi a fa, mi a vas, mi az erő, ahogy Aristoteles nem tudta; de elváltozott a dolognak kulturértéke s hasznossága s így elváltoztak a mi érzéseink is róluk. Ahogy elváltoztak az egyszerű dolgokról, úgy elváltoztak fogalmaink, azaz hogy értékeléseink az élet-ről, az emberről, a nőről, a mult-ról, a közület-ről s a belőle folyó kötelességekről, a testvériségről. Mily érzésekkel gondolt az attikai polgár Perzsiára s a barbár világra, mily közösségben érezte magát vele? Mily érzéssel viseltetett neje s gyermekei s szolgálói iránt? Hogyan táult ki azóta a felfogás a világról, hogyan mélyedt bele azóta a világ összefüggéseibe belátásunk s mennyire változtak el ezek szerint értékeléseink is! Mi tetszett nekik s mi tetszik nekünk? Mi volt szép akkor s mi minden szép lett azóta a gótikában, a román stílusban, a renaissanceban, az öltözködés divataiban?! Mennyire más lett ideálunk az emberről? Ázsiában, a csordanépekben az egyéniség alig ismeretes; Görögország kis körületeiben már előtűnik a szabad ember alakja, de még nagyon része az egésznek s az egészbe van belefogva összes értékeivel, alá van rendelve az egésznek vallásában, nézeteiben, erkölseiben; csak az evangéliumban emelkedik ki azután a világból s lesz egyéniséggé, mely egy új nagyobb s külön világ, az Isten országát hordozza magában. Ezzel azonban nagy egyensúlyeltolódások s egészen más értékelések járnak. Némelyek annyira kiemelik az egyéniség értékét, hogy szétfoszlik tőle a világ, melyet azután az egyéniség méltán megvet; mások meg a végtelen értékű egyéniséget is a világban hagyják meg s meg vannak győződve, hogy a világ a talaja s hogy erőt s egészséget a nagy egyéniségnek is belőle kell szivnia. Szóval az értékelések változnak; az eszmék kigyúlnak vagy elsötétülnek; az egész szellemi világ friss vagy lankadt lesz, nem az ismerettől, hanem az érzéstől. De többet mondok: *az érzésnek óriási befolyása van értelmünkre és tudásunkra is.* Értelmünk ugyanis készülék, melyet az érzés jól vagy rosszul állít be a tárgyakkal, a problémákkal szemben.

Lefoghatja s másfelé tájékoztathatja figyelmünket s ezáltal eltompíthatja fölfogó képességünket. Ha érzésileg rosszul vagyunk hangolva, akkor nem fogjuk föl azt, amit különben

megérténénk s értékelnénk is. Úgy vagyunk akkor értelmünkkel, mint egy merev tartállyal. Ha az a tartály háromszögű, akkor nehéz lesz abba egy négyszöget — ha négyszögű egy háromszöget belegyömöszölni, az egyik alak a másikat nem veszi be. Így van az valahogyan az észben is. Az érzések bizonyos formát, bizonyos beállítást adnak az értelemnek s akkor más nem rokon-formának már nincs beütja. Így állnak azután egyesek s egész korszakok rokonszenves vagy ellenszenves eszmék, tulajdonképen pedig érzések behatása alatt. Ez érzések vagy vakítanak, vagy látókká tesznek, közelebb hozhatnak, sőt közvetlenül oda állítanak valami elé, ami mint kinyilatkoztatás hat reánk s mint kész meglátás lelkesít és boldogít.

Ezt tapasztalhatjuk az ismeret egész vonalán. *Nemesak a filozófiában, hanem a természet-tudományban, a geometriában s matematikában is vannak meglátásaink, vannak nyilatkoztatásaink, melyek a léleknek bizonyos igazságokhoz való jó beállításától, velük való harmóniájától, mondjuk alakrokonságától jüggnek.* Hiszen a matematika is csupa arány s a geometria csupa alak s így a finom formaérzék kítapogathatja s megérzheti a helyes konstrukciót.

Továbbá, *mennyi van a morálisban a megérzésből, a mértékek érzékéből, az ütemességéből és tapintatból!* Hiszen itt minden a jónak szeretetén, az az iránt való érzékenységen fordul s a lelkiismeret, jóllehet ismeret is, hiszen ez a neve, voltaképen mégis finom korrekt érzékenység, élet, mérsék, tapintat. Tudom, hogy a léleknek a jobb s nemesebb erkölcsiségre való törekvéseiben a tisztultabb, nemesebb érzések szürkületében nagy, világító eszmékre, isteni kinyilatkoztatásra és évezredek észrevevésére s okulására van szüksége s ezt a világosságot neki tisztelettel kell fogadnia s hiven követnie; de a moralitás nem a törvényen, nem az eszményen, hanem a lélek érzésén fordul meg igazában, azon az érzésén, mely már a maga öntudatalatti műhelyében is s még inkább az öntudatba kivetődött benyomásaiban reagál az eszményekre s egyre szebb s finomabb formát ad az életnek. Nem a tudás teszi a morálist, hanem a meleg, lelkes érzés, az érdeklődés és bizó odaadás s zseniálisok e téren azok lesznek, kik a nemeset, a jót megérik s nem sokat okoskodnak, hanem bizva követik inspirációikat. E részben azt gondolom, hogy ahogyan vannak szépen felépített s jól egyensúlyozott testek: úgy vannak érzéseikben, teltségükben s hajlamaikban jól egyensúlyozott pszichológiák: ezekben az erkölcsi szépek s jónak megérzése és eltalálása is spontán. Talán a női lélek finom, morális intencióit is épen formaérzékének kell tulajdonítanunk. Az érzéknek ez irányban való ösztönszerű megnyilatkozása finomabb formákat vetít ki az öntudatba, mint a férfilelket, az intuíció éltefrissességével s plasztikus érzékével kezeli azután a morálisnak összes kérdéseit.

S ez nem azt jelenti, hogy többet tud róluk, hanem hogy helyesebben érez róluk. Már pedig a gyakorlati élet nem annyira a tudósnak, mint inkább az érzésnek jár nyomában, sőt épen maga a valóságos megérzés és megtapasztalás lesz az, amit elsősorban s különösen hívhatunk életnek.

Hogy a művészethez mily elem vezet, azt felesleges magyaráznom. A művészetnek ára szellemének meghatározása, mely szerint *«Die Kunst ist die Natur durch ein Temperament geschaut»* ramutat arra, hogy *a lelken, megérzésen jordan meg minden. Itt valamit látni kell, amit szemesen nem láttak meg s ami nem is ott kint van a nagy világban, hanem ami a művész lelkéből születik s innen lép ki a világba.* Ezek az értékek a lélekből valók, a lélek művei.

Talán azt gondolhatják már most, hej de messze kerültünk a madárfészektől s a csendes berektől, hol a begyes kis billegények addig fészkelődnek, míg kiszállnak a fészekből s egy ismeretlen, új világ vonzalmaira szárnypróbálgatásaikkal felelnek. Pedig nem kerültünk el a fészektől s most, miután ramutattam arra, hogy az élet őserdeti teremtő s inspirális ereje az érzés, mely a madarat csak úgy huzza, mint az embert, megint csak ott találjuk magunkat. A madárban az élet öntudatlan, bennünk pedig az élet árama részben öntudatlan s részben öntudatos. Öntudatlannak mondom, ha a nagy tehetség, a zsenialitás s az inspiráció mélységeire gondolok, melyeknek nem vagyunk urái s öntudatosnak hívom, ha e mélységek felvetődéseit nézem hajlamainkban, sejtelminkben, vágyainkban, megérzéseinkben. Bámulva nézzük, hogy az érzés hogyan jön, hogyan jelentkezik s tűnik el ismét. Csodálkozva szemléljük, hogy hogyan érvényesül emberi világunknak, egymást váltó kulturáinknak kialakításában, hogy hogyan rakat fészket velünk is s hogyan ingerel s nógat ki megint a fészekből. Lelkem előtt ilyenkor az emberiség, mint a népek, nemzetek s nemzedékek nagy családfája mutatkozik be, melynek ágai tele vannak fészkekkel. Van rajtuk sok üres séljárta fészek: van olyan fészek is, melyet ép most raknak a jövődőséget megérző ösztönök. S hogyan fest a mi modern kulturánk? Fészekülő-e vagy fészekhagyó-e tán? Otthon van-e, önmagánál, egyensúlyban van-e a lelke, örül-e a jelenvalónak s nem borzasztják-e fel nyugalmat a mélység lüktetései? Összefoglalja-e a világot úgy, hogy a nézetek kompakt fészkeiben megpihen s nincsenek motivumai s ingerei új megsejtésekre s új megérzésekre? Megpihen-e társadalmi formáiban s gazdasági rétegeiben az emberiség s nem huzza-e ki a jobb világ vágya új formák felé?

Én úgy érzem, hogy nekünk most nincs fészünk, hanem hogy a szétszaladás, a szétrepülés stádiumában vagyunk. Nincs meg az a nagy eszményünk, mely mindnyájunk lelkén uralkodjék s minket összetartson s közös elszánt akcióra segítsen. A testnek ereje — s ugyanazt kell

mondanom a testületről is — bizonyára a tagok s szervek egységétől s harmóniájától függ, ezt pedig csak ragyogó, vonzó s közös eszmények s eszményi célok adják s az azok hatása alatt ébredő aspirációk. A középkorban voltak ily közös eszmények, ily közös nagy célok s fölséges aspirációk.

Mi most másképp állunk. Nem mintha az emberiséget ma is nem járnak át nagy, erős vágyak s mintha nem fejtene ki nagy erőfeszítést; hanem az jellemzi korunkat, hogy előtérben áll a gazdasági érdek, a megélhetés s a jobb életmód gondolata s ennek folytán a súlypont a gazdasági munkában az ipari s kereskedelmi szervezetekben fekszik, melyeknek lelke a nyereségvágy s elve a verseny. Ezek a szervezetek nagyszerűen vannak felépítve s nagy tehetségek dolgoznak s érvényesülnek keretükben, amilyenek régen nem iparra s kereskedelemre, hanem filozófiára, választásos életre, művészetre vagy hadvezetésre pályáztak. Igaz, hogy itt is emlegetnek nagy célokat s hogy az ipari s kereskedelmi fejlődés által mindenbizonyal az emberiség haladását szolgálják, de a reális cél és indok, a lelkek öntudatában élő cél itt a haszon, a profit s minden ezt szolgálja. A harmónia az ilyen emberiségben csak látszólagos, mondjuk, hulladék vagy melléktermék; a valóság pedig a létért való harc és a küzdelem, küzdelem töke és munkásság, töke és töke társulatok és trustók között. Azért nincs is érdekünk az élet összefoglalása s az egységesítő s metafizikai felfogás iránt. Még nem találtuk meg az összefoglalásnak azt a formáját, melybe beleállíthatnók a modern embert, a minket környező realitást s a bennünk hasadó ideálitást, a rosszat s a jót, a küzdelmet s a megnyugvást. A fészék még nincs meg, azaz, hogy már kirepültünk s fészekből. Művészetünk is ilyen: sok szép művet teremt, de még nem volt meg az a meglátása, mellyel az új ideált, azt, mely vonzani tudna, összefogna nemzedékeket. — megláthatta volna. Irodalmunk is ilyen: az is visszatükrözteti ugyan a modern társadalmi erőket s azok küzdelmeit, de akkor is, mikor profétái szólnak, inkább csak harcról s lázadásról van szó, mint békéről s megnyugvásról; több van bennük a kínból, mint a reményből. A nagy ideálok hiányát mindenütt megérezzük. Az európai kultúra az individualizmus s a szociális élet egyes köreinek autonóm kialakulása felé fordult s pozitivistá s naturalista gondolatokat vallott, de ezekkel nem tudta felsőbb egységekbe foglalni az emberiséget s problémánk most is az, hogy honnan vegyük a nagy egységesítő elveket?!

Van azonban egy fészékem melyet el nem hagyok, jöllehet az is új s jobb világ vágyával van tele, — fészék, melyben megnyugszom, jöllehet vágyaim szárnyaít az erősebb s boldogabb életnek igénve feszíti: az a fészék, az én vallásos hitem. Ez a fészék a halhatatlan reménység hervadatlan ágából van rakva s minél nagyobb a jobb élet reménye s minél erősebb

s lángolóbb a boldogság vágya s szenvedélye bennem, annál inkább óvakodom a fészékét elhagyni s azt szétszórni. E fészekből nézem a lelkem előtt nyíló végtelen perspektivákat, az én másik világomat: e fészekből sipognak vágyaim. Utána az eleven végtelenség, jóság s szépség, Istenem s Uram után, mintha egyre azt hajtogatnák: Uram, jöjj közelebb, mutasd meg arcodat! S ha nem is jön közelebb s ha nem is lebbenti szét fátylát, akkor úgy is érzem, hogy vonz s bénít s vonzalmaitól úgy vagyok, hogy türelmetlenkedik bennem az a mély, lefogott élet, mely folytatást sürget s a jobbat várja. De megint csak azt gondolom: fészékben vagy, még nem nőtt meg a szárnyad, még csak pislogsz s napsugárba nem nézhetsz, még sárga a csőröd s a végtelen szeretet énekeit még nem csattogtathatod. Még nem, még nem! Várj, tőrj, fejlődjé, dolgozzál; majd kirepülsz s elváltozol. S ezt végre is megértem s megnyugszom benne. Igen, várnom kell, meg kell várnom az új világba való kirepülés idejét! Mit is tehetek mást! Várok türelmesen s remélek boldogan. Nem sokat beszélék e fészekről s e fészekből nyíló végtelen perspektíváimról, hiszen oly különös dolog az, melyet csak a hit ért meg.

De bár különös, azért mégis nagyon igaz. Nem volna-e különös az is, ha a csipkerózsának magva, ott a pocsolyák közt, a novemberi ködben álmolni kezdene s ha félrebeszélne szépségről, elegáns formákról, hajló, rengő termetről, napsugárszötte pártákról, vadrózsaszínű menyasszonyi ruháról; ha félrebeszélne arról, hogy ő majd oly szép lesz, hogy csodálatára járnak az emberek s megbűvölve suttojják: Szébb vagy te még Salamon király pompájánál is. Bizony, ha az útszéli csipkerózsamag így félrebeszélne, hát kacagna az országút, a kavicsrakás s valamennyi keréknyom s azt mondanák: megbolondult, szegényke, de majd belátja, hogy csalódik! Pedig, dehogyan csalódik; hiszen a csipkerózsamag rózsavirágból, szépségből s színes gyöngédségből való s valahogy emlékezhetik, hogy neki ehhez köze van s emlékeheti, hogy az egyszer mind övé lesz. Csak az a félreértés oka, hogy korán gondolt rá s hogy pocsolyák s keréknyomok közt gondolt reá.

Hát bizony várjon csak s temetkezzék s rohadjon s csirázzék, melyedjen a földbe, szürke feledésbe s ha majd a napsugár kihuzza s kinyújtja, ha majd szétbontogatja s színezi s kifestí szirmai, akkor, akkor, igen majd örülhet magának s eltelhetik saját lényének s szépségének szeretetével. Vagy mondok még mást is. Úgy-e az is különös volna, ha a pesti fővény sok száz év előtt azt álmolta volna, hogy itt minden tapalattnyi föld aranyat s a fűzfás hajak kincseket érnek, hogy itt néhany hoid földön sok római legiét lehetne eltartani s Attila kincse is csak homok volna ez értékkel szemben. Hát erre is azt mondották volna, hogy álom bíz ez, szép álom. Pedig ha a jövőben, az élet fejlőd-

megértenénk s értékelnénk is. Úgy vagyunk akkor értelmünkkel, mint egy merev tartállyal. Ha az a tartály háromszögű, akkor nehéz lesz abba egy négyszöget — ha négyszögű egy háromszöget belegyömöszölni, az egyik alak a másikat nem veszi be. Így van az valahogyan az észben is. Az érzések bizonyos formát, bizonyos beállítást adnak az értelemnek s akkor más, nem rokon-formának már nincs beütje. Így állnak azután egyesek s egész korszakok rokonszenves vagy ellenszenves eszmék, tulajdonképpen pedig érzések behatása alatt. Ez érzések vagy vakítanak, vagy látókká tesznek, közelebb hozhatnak, sőt közvetlenül oda állítanak valami elé, ami mint kinyilatkoztatás hat reánk s mint kész meglátás lelkesít és boldogít.

Ezt tapasztalhatjuk az ismeret egész vonalán. Nemcsak a filozófiában, hanem a természet-tudományban, a geometriában s matematikában is vannak meglátásaink, vannak nyilatkoztatásaink, melyek a léleknek bizonyos igazságokhoz való jó beállításától, velük való harmoniájától, mondjuk alakrokonságától jüggnek. Hiszen a matematika is csupa arány s a geometria csupa alak s így a finom formaérzék kikapogathatja s megérezheti a helyes konstrukciót.

Továbbá, mennyi van a morálisban a megérzésből, a mértékek érzékéből, az ütemességből és tapintatból! Hiszen itt minden a jónak szeretetén, az az iránt való érzékenységen fordul s a lelkiismeret, jöllehet ismeret is, hiszen ez a neve, voltaképpen mégis finom korrekt érzékenység, élet, mérsék, tapintat. Tudom, hogy a léleknek a jobb s nemesebb erkölcsiségre való törekvéseiben a tisztultabb, nemesebb érzések szürkületében nagy, világító eszmékre, isteni kinyilatkoztatásra és évezredek észrevevéseire s okulására van szüksége s ezt a világoosságot neki tisztelettel kell fogadnia s hiven követnie; de a moralitás nem a törvényen, nem az eszményen, hanem a lélek érzésén fordul meg igazában, azon az érzésen, mely már a maga öntudatalatti műhelyében is s még inkább az öntudatba kivetődött benyomásaiban reagál az eszményekre s egyre szebb s finomabb formát ad az életnek. Nem a tudás teszi a morálist, hanem a meleg, lelkes érzés, az érdeklődés és bizó odaadás s zseniálisok e téren azok lesznek, kik a nemeset, a jót megérik s nem sokat okoskodnak, hanem bizva követik inspirációikat. E részben azt gondolom, hogy ahogyan vannak szépen felépített s jól egyensúlyozott testek: úgy vannak érzéseikben, tehetségükben s hajlamaikban jól egyensúlyozott pszichológiák: ezekben az erkölcsi szépnek s jónak megérzése és eltalálása is spontán. Talán a női lélek finom, morális intencióit is épen formaérzékének kell tulajdonítanunk. Az érzéknek ez irányban való ösztönszerű megnyilatkozása finomabb formákat vetít ki az öntudatba, mint a férfilelket, az intuició éltefrissességével s plasztikus érzékével kezeli azután a morálisnak összes kérdéseit.

S ez nem azt jelenti, hogy többet tud róluk, hanem hogy helyesebben érez róluk. Már pedig a gyakorlati élet nem annyira a tudósnak, mint inkább az érzésnek jár nyomában, sőt épen maga a valóságos megérzés és megtapasztalás lesz az, amit elsősorban s különösen hívhatunk életnek.

Hogy a művészethez mily elem vezet, azt felesleges magyaráznom. A művészetnek ára jellemének meghatározása, mely szerint «Die Kunst ist die Natur durch ein Temperament geschaut» rámutat arra, hogy a lelken, megérzésen fordul meg minden. Itt valamit látni kell, amit szemesen nem láttak meg s ami nem is ott kint van a nagy világban, hanem ami a művész lelkéből születik s innen lép ki a világba. Ezek az értékek a lélekből valók, a lélek művei.

Talán azt gondolhatják már most, hej de messze kerültünk a madárfészektől s a csendes berektől, hol a begyes kis billegények addig fészkelődnek, míg kiszállnak a fészekből s egy ismeretlen, új világ vonzalmaira szárnypróbálgatásaikkal felelnek. Pedig nem kerültünk el a fészektől s most, miután rámutattam arra, hogy az élet őserdeti teremtő s inspirális ereje az érzés, mely a madarat csak úgy huzza, mint az embert, megint csak ott találjuk magunkat. A madárban az élet öntudatlan, bennünk pedig az élet árama részben öntudatlan s részben öntudatos. Öntudatlannak mondom, ha a nagy tehetség, a zsenialitás s az inspiráció mélységeire gondolok, melyeknek nem vagyunk urai s öntudatosnak hívom, ha e mélységek felvetődéseit nézem hajlamainkban, sejtelmeinkben, vágyainkban, megérzéseinkben. Bámulva nézzük, hogy az érzés hogyan jön, hogyan jelentkezik s tűnik el ismét. Csodálkozva szemléljük, hogy hogyan érvényesül emberi világunknak, egymást váltó kulturáinknak kialakításában, hogy hogyan rakat fészket velünk is s hogyan ingerel s nógat ki megint a fészekből. Lelkem előtt ilyenkor az emberiség, mint a népek, nemzetek s nemzedékek nagy családfája mutatkozik be, melynek ágai tele vannak fészkekkel. Van rajtuk sok üres széljárta fészek; van olyan fészek is, melyet ép most raknak a jövődőséget megérező ösztönök. S hogyan fest a mi modern kulturánk? Fészek-ülő-e vagy fészekhagyó-e tán? Otthon van-e, önmagánál, egyensúlyban van-e a lelke, örül-e a jelenvalónak s nem borzasítja-e fel nyugalmát a mélység lüktetései? Összefoglalja-e a világot úgy, hogy a nézetek kompakt fészkeiben megpihen s nincsenek motívumai s ingerei új megsejtésekre s új megérzésekre? Megpihen-e társadalmi formáiban s gazdasági rétegeiben az emberiség s nem huzza-e ki a jobb világ vágya új formák felé?

Én úgy érzem, hogy nekünk most nincs fészünk, hanem hogy a szétszaladás, a szétrepülés stádiumában vagyunk. Nincs meg az a nagy eszményünk, mely mindnyájunk lelkén uralkodjék s minket összetartson s közös elszánt akcióra segítsen. A testnek ereje — s ugyanazt kell

mondanom a testületről is — bizonyára a tagok s szervek egységétől s harmóniájától függ, ezt pedig csak ragyogó, vonzó s közös eszmények s eszményi célok adják s az azok hatása alatt ébredő aspirációk. A középkorban voltak ily közös eszmények, ily közös nagy célok s fölséges aspirációk.

Mi most másképp állunk. Nem mintha az emberiséget ma is nem járnák át nagy, erős vágyak s mintha nem fejtene ki nagy erőfeszítést; hanem az jellemzi korunkat, hogy előtérben áll a gazdasági érdek, a megélhetés s a jobb életmód gondolata s ennek folytán a súlypont a gazdasági munkában az ipari s kereskedelmi szervezetekben fekszik, melyeknek lelke a nyereségvágy s elve a verseny. Ezek a szervezetek nagyszerűen vannak felépítve s nagy tehetségek dolgoznak s érvényesülnek keretükben, amilyenek régen nem iparra s kereskedelemre, hanem filozófiára, vallásos életre, művészetre vagy hadvezetésre pályáztak. Igaz, hogy itt is emlegetnek nagy célokat s hogy az ipari s kereskedelmi fejlődés által minden bizonnyal az emberiség haladását szolgálják, de a reális cél és indok, a lelkek öntudatában élő cél itt a haszon, a profit s minden ezt szolgálja. A harmónia az ilyen emberiségben csak látszólagos, mondjuk, hulladék vagy melléktermék; a valóság pedig a létért való harc és a küzdelem, küzdelem tőke és munkásság, tőke és tőke társulatok és trustök között. Azért nincs is érzékünk az élet összefoglalása s az egységesítő s metafizikai felfogás iránt. Még nem találtuk meg az összefoglalásnak azt a formáját, melybe beleállíthatnók a modern embert, a minket környékező realitást s a bennünk hasadó ideálitást, a rosszat s a jót, a küzdelmet s a megnyugvást. A fészkek még nincs meg, azaz, hogy már kirepültünk s fészkekből. Művészetünk is ilyen; sok szép művet teremt, de még nem volt meg az a meglátása, mellyel az új ideált, azt, mely vonzani tudna, összefogna nemzedékeket, — megláthatta volna. Irodalmunk is ilyen; az is visszatükrözteti ugyan a modern társadalmi erőket s azok küzdelmeit, de akkor is, mikor prófétái szólnak, inkább csak harcról s lázadásról van szó, mint békéről s megnyugvásról; több van bennük a kínból, mint a reményből. A nagy ideálok hiányát mindenütt megérezzük. Az európai kultúra az individualizmus s a szociális élet egyes köreinek autonom kialakulása felé fordult s pozitívista s naturalista gondolatokat vallott, de ezekkel nem tudta felsőbb egységekbe foglalni az emberiséget s problémánk most is az, hogy honnan vegyük a nagy egységesítő elveket?!

Van azonban egy fészkek melyet el nem hagyok, jóllehet az is új s jobb világ vágyával van tele, — fészkek, melyben megnyugszom, jóllehet vágyaim szárnyait az erősebb s boldogabb életnek igénye feszíti; az a fészkek az én vallásos hitem. Ez a fészkek a halhatatlan reménység hervadatlan ágaiból van rakva s minél nagyobb a jobb élet reménye s minél erősebb

s lángolóbb a boldogság vágya s szenvedélye bennem, annál inkább óvakodom a fészket elhagyni s azt szétszórni. E fészkekből nézem a lelkem előtt nyíló végtelen perspektivákat, az én másik világomat; e fészkekből sipognak vágyaim. Utána az eleven végtelenség, jóság s szépség, Istenem s Uram után, mintha egyre azt hajtogatnák: Uram, jöjj közelebb, mutasd meg arcodat! S ha nem is jön közelebb s ha nem is lebbenti szét fátylát, akkor úgy is érzem, hogy vonz s bénít s vonzalmaitól úgy vagyok, hogy türelmetlenkedik bennem az a mély, lefogott élet, mely folytatást sürget s a jobbat várja. De megint csak azt gondolom: fészkekben vagy, még nem nőtt meg a szárnyad, még csak pislogsz s napsugárba nem nézhetsz, még sárga a csőröd s a végtelen szeretet énekeit még nem csattogtathatod. Még nem, még nem! Várj, tűrj, fejlődjél, dolgozzál; majd kirepülsz s elváltozol. S ezt végre is megértem s megnyugszom benne. Igen, várnom kell, meg kell várnom az új világba való kirepülés idejét! Mit is tehetek mást! Várok türelmesen s remélek boldogan. Nem sokat beszélék e fészkekről s e fészkekből nyíló végtelen perspektíváimról, hiszen oly különös dolog az, melyet csak a hit ért meg.

De bár különös, azért mégis nagyon igaz. Nem volna-e különös az is, ha a csipkerózsának magva, ott a pocsolyák közt, a novemberi ködben álmodni kezdene s ha félrebeszélne szépségről, elegáns formákról, hajló, rengő természetéről, napsugárszötte pártákról, vadrózsaszínű menyasszonyi ruháról; ha félrebeszélne arról, hogy ő majd oly szép lesz, hogy csodálatára járnak az emberek s megbűvölve suttoznak: Szébb vagy te még Salamon király pompájánál is. Bizony, ha az útszéli csipkerózsamag így félrebeszélne, hát kacagna az országút, a kavicsrakás s valamennyi keréknyom s azt mondanák: megbolondult, szegényke, de majd belátja, hogy csalódik! Pedig, dehogyan csalódik; hiszen a csipkerózsamag rózsavirágból, szépségből s színes gyöngédségből való s valahogy emlékezhetik, hogy neki ehhez köze van s remélheti, hogy az egyszer mind övé lesz. Csak az a félreértés oka, hogy korán gondolt rá s hogy pocsolyák s keréknyomok közt gondolt rá.

Hát bizony várjon csak s temetkezzék s rothadjon s csirázzék, mélyedjen a földbe, szürke feledésbe s ha majd a napsugár kihuzza s kinyújtja, ha majd szétbontogatja s színezi s kifestí szirmait, akkor, akkor, igen majd örülhet magának s eltelhetik saját lényének s szépségének szeretetével. Vagy mondok még mást is. Úgy-e az is különös volna, ha a pesti fővény sok száz év előtt azt álmodta volna, hogy itt minden tapalattnyi föld aranyat s a fűzfás bukkák kincseket érnek, hogy itt néhány hold földön sok római légiót lehetne eltartani s Attila kincse is csak homok volna ez értékkel szemben. Hát erre is azt mondták volna, hogy álom biz ez, szép álom. Pedig ha a jövőben, az élet fejlő-

désében s az életnek minden öntudatot messze felülmuló jövődőségében hisznek, inkább azt kellett volna mondaniok: lehetséges, hogy így lesz. Az élet s a fejlődés ezt mind meghozhatja; várjunk tehát türelemmel s bizalommal. Nagy hitemnek s reménységemnek fészkében pihenve, én is azt mondom magamnak: várok s bizom, mert érzem, hogy az élet, melyet magamban hordozok, nagy jövődőségek felé visz s érzem azt is, hogy a lelkem tartalma nagyobb minden öntudatomnál!

Az élet is nagyobb s gazdagabb minden elmult formáinál, azért azt tisztelnünk kell, biznunk kell benne. Nem érthetjük fel mélysegeit, de következtethetünk azokra s indítást veszünk belőlük az élet kialakulására. Ha pedig nemesen éltünk s lefoglaltuk a jó s nekünk való jelent, azzal legjobban szolgáltuk már a jobb jövődőséget. Ime ily mélység nyílik az üres madárfészkek körül.

Tanügyi tallózás a külföldön.

(f.) A német birodalom egyes államainak statisztikai hivatalai még 1901-ben megegyeztek egymással arra nézve, hogy ettől az időponttól kezdve minden öt esztendőben *egységes statisztikai fölvételeket készítenek a népiskola tárgyában.*

Épen most tették közzé az 1911-iki fölvétel eredményeit, melyek nemesak a mai német népoktatásügy külső képét mutatják be vég-eredményeikkel, hanem tanulságos adatokat szolgáltatnak az 1901-iki és 1906-iki eredményekkel összehasonlítva a német népoktatás fejlődéséről is.

A fölvett statisztikai eredmények képét három csoportra osztva lehet bemutatni. Az első csoport magával az iskolákkal foglalkozik és az eredmények szerint volt nyilvános *népiskola* Németországban:

1901-ben	59.187
1906-ban...	60.584
1911-ben	61.557

Ezeknek az adatoknak egybevetéséből kitűnik, hogy a nyilvános népiskolák szaporodása az első öt éves periódusban (1901—06) 1397, évi átlagban 275; a második öt esztendőben (1906—1911) 973, évi átlagban 194; az egész tízéves ciklus alatt 2370, évi átlagban 237 volt. Tehát a német birodalom még most is évenként átlag 237 nyilvános népiskolát állít föl, ami mindenesetre nagyon jelentékeny szám a kultúra emelésében és mutatja, hogy a németek még most is nagy fontosságot tulajdonítanak a nemzet életében a *Schulmeister*-eknek.

Természetes dolog tehát, ha az iskolák szaporításával lépést tart a tanítói személyzetnek szaporítása is. Az idevágó statisztikai adatok csak a *véglegesített tanerőkre* vonatkoznak, kikből volt:

	Tanító	Tanítónő
1901-ben	124.027	22.513
1906-ban	137.213	29.384
1911-ben	148.217	39.268

A férfitanerők száma tehát az első öt éves periódusban 13.186 fővel, évi átlagban 2637 fővel; a második öt esztendőben 11.004 fővel, évi átlagban 2200 fővel; az egész tíz év alatt tehát 24.190 fővel, évi átlagban 2419 fővel szaporodott.

A női tanerőknél *relative* még nagyobb az emelkedés. Az első öt év alatt 6871, évi átlagban 1354; a második öt esztendőben 9884, évi átlagban 1976; az egész tízéves ciklus alatt tehát 16.755, évi átlagban 1675 fővel. Érdekes körülmény, hogy míg az iskoláknál és a férfitanerőknél az első öt év mutat sokkal nagyobb szaporodást, addig a tanítónők száma a második öt éves ciklusban gyarapodott sokkal erősebben.

Ami a tanítók és tanítónők számának aránylagos növekedését illeti, a férfitanerőknél a tíz év alatt 16.3 százalék, a nőitanerőknél 42.6 százalék volt.

A harmadik csoportja a statisztikai adatoknak — melyekből itt természetesen csak a vég-eredményeket közöljük — az *iskolásgyermekek számára* (fiúk és leányok vegyesen) vonatkozik. Ezek szerint a német nyilvános iskolákba járt:

1901-ben	8,924.779
1906-ban	9,737.262
1911-ben	10,309.949

tanuló. Az emelkedés volt az első öt évben 812.643, évi átlagban 162.496; a második öt évben 572.687, évi átlagban 114.537; az egész tíz év alatt 1,385.170, évi átlagban 138.517. A szaporodás a második ciklusban jelentékenyen kisebb, ami bizonyára a születések számának folytonos csökkenésével függ össze.

A tanerők és tanulók szaporodási arányszámait összehasonlítva, arra az eredményre jutunk, hogy az előbbieik száma jóval erősebben emelkedik, tehát hogy *az egy tanerőre eső tanulók száma egyre jobban fogy*, ami természetesen a tanítás eredményének intenzitását egyre jobban növeli. Amíg 1901-ben minden tanerőre átlag 60.9 tanuló esett, 1906-ban ez a szám már 58.4-re, 1911-ben pedig 54.9-re szállott le. Ez azonban a birodalmi átlag, mert az egyes államokban különbözők az állapotok. A legjobbak természetesen Berlinben, ahol egy tanerőre átlag csak 39.7 tanuló esik, de vannak helyek, ahol az arányszám alaposan fölszáll. Érdekes, hogy ez az emelkedés nem annyira a mezőgazdasági, mint inkább az ipari vidékeken, például a rajnai tartományban és Sziléziában tapasztalható.

Kartársak! Adakozzatok, gyűjtsetek az árvaházra és üdülőházra!

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Vizsgai jutalomkönyvek. A Szent-István-Társulat életrevaló, üdvös gondolat megvalósításába kezdett most kiadott, legújabb, külsőre-belsőre pompás kis könyvecskéivel, melyek egy hosszú sorozatnak, a kizárólag és egyenesen vizsgai jutalmul szánt ifjúsági iratoknak első zsengéi. — A nevelők és szülők dicsérni fogják a társulatot ennek a régi és mindjobban erősödő közóhajnak a kielégítéseért. Ugyan eddig is adott ki jobbnáljobb, élvezetes és tanulságos ifjúsági könyvecskéket, azonban ezeknek vizsgai jutalmul ajándékozását egy körülmény akadályozta: erre a célra magas volt az árak s így a falusi iskolák nem igen vásárolhatták, inkább csak egyes városi iskolák, melyek megfelelő költséggel rendelkeztek. — Az itt szóban lévő könyvecskéik iskolai ajándékol adását számos ok ajánlja. Egyik: a rendkívüli olcsóság; egyes példányoknak az ára is szokatlanul olcsó s ez az olcsóság tömeges vételnél igazán csak egypár fillerre redukálódik. Azután: a könyvek külseje oly gyönyörű, első tekintetre is annyira megkapó és egészséges, finom izléssel megkonstruált, hogy már az esztetikai szempont is megkívánja és igazolja a gyermek kezébe juttatást. Végül említjük a legfőbbet, a pompás, élvezetes, értékes tartalmat.

Patkó Pista. Irta *Kriston Endre*. Ami jót és dicsérőt csak el lehet mondani a gyermekek számára írt könyvekről, azt mind jogosan rá lehet alkalmazni Kriston Endre eme művecskéjére. Kriston Patkó Pistájáról állíthatjuk, hogy jobb ízű, zamatosabb és elevenebb népies gyermek-történet még nem jelent meg magyar nyelven. A Patkó Pista története mindenképen szép történet. Ez az elbeszélés annyira népies, magyaros, élvezetes és tanulságos, hogy nemcsak az iskolás gyermekek olvashatják élvezettel, akiknek a szerző s kiadó szánta, hanem a szülőknek is jól eszükbe vésődik az emberéges történet, a kivándorlásra csábító Boros Gyurinak, a jó öreg kukoricacsósznek, az áldott lelkű grófnének, Patkó Péter uramnak, no meg a Virág tehénnek, a Pityke kutyának az alakja, a jól megpingált képe. Mert ebben az elbeszélésben nemcsak a Pista gyereknek az alakja él, hanem eleven itt minden, még a darabokra tört zöldmázos szilke, a bezúzott ablak, a kofa kilyukadt harisnyája is. Így csak hivatásos író tud írni, aki jól ismeri a magyar nép szívét-lelkét s a gyermeklélek közepéig lát. Az a levél, melyet Sándor írt szüleinek Amerikából, többet ér, mintha két íven keresztül prédikálna a kivándorlás ellen. Ára díszes kötésben 50 fillér. 10 példány 4.50 korona. 25 példány 10 korona. 50 példány 18 korona.

Takarékoskodjunk! Irta *Wetzel Ferenc*. Átdolgozta *Pelikán Krizsó*. Már maga a cím is tanúsodik annak nemcsak gyakorlati fontossága, hanem rendkívüli időszerűsége mellett is. Wetzel Xav. Ferenc műve ez T. Pelikán Krizsó átdolgozásában, telve a leghasznosabb útbaigazítá-

sokkal, tanácsokkal, példákkal. A könyv két főrésze oszlik. Az első részben nagy közvetlenséggel írja le a szerző a takarékoság előnyeit, az életből vett megkapó példákkal színezve. Ezen rész olvasása fölkelte már a fiatal gyermekekben is a takarékos élet iránti vágyat és épen ez indította a Szent-István-Társulatot, hogy ezen művecskét, főképen a gyermekek között való minél szélesebb körű elterjesztés szempontjából, vizsgai jutalomkönyv sorozatában első helyen szerepeltesse. A második részben, szintén gyönyörű példákkal tarkítva, igen érdekes leírásban olvashatjuk azon módozatokat és eszközöket, amelyek igénybe kell venniük a takarékoskodni akaróknak, ha tényleg eredményt is óhajtanak elérni. Wetzel művének rendkívül szép tulajdonsága és értéke abban nyilvánul, hogy sohasem téveszti szem elől a takarékoság anyagi oldalának tárgyalása mellett azokat a lelki kincseket sem, amelyeket a «Takarékoskodjunk» minden olvasója megszerezhet magának. Valóban élvezetes példákban bizonyítja be, hogy az ésszerű és józan takarékoság nemcsak hogy nem vezet az embert a fősvénység felé, hanem épen ellenkezőleg bőkezűvé tesz; és ez az alkalmas helyen való bőkezűség sok lelki élvezetet és gyönyörűséget okoz. Ára díszes kötésben 50 fillér. 10 példány 4.50 korona. 25 példány 10 korona. 50 példány 18 korona.

Kicsinyek áhítata. Összeállította: *Számord Ignác*. E kedves-bajos tartalmú könyvecskét a szerzője kisededóvóknak és tanítóknak szánta vezérkönyvül, de első helyet foglalhat el a vizsgai jutalomkönyvek sorozata között is akár fiúk, akár leányok számára. A gyermeki lélek által megkívánt és azt nemcsak teljesen kielégítő, hanem gyönyörködtető, áhítatos hangulatot, életet fakasztó imaversikék, szavalmányok, bibliai történetek, beszélgetések, legendák és egyéb szelések, karácsonyi pásztorjátékok és egyéb apróságok valóságos drágagyöngy füzerei élénkítik, tarkítják Számord Ignác könyvecskéjét. Csupa olyan dolgok, amelyek a kicsinyek vallásos érzelmeit ébresztgetik, táplálják könnyed egyszerűséggel s mélységes szeretettel. Ára díszes kötésben 1 korona. 10 példány 9 korona. 25 példány 18 korona. 50 példány 35 korona.

Kedves történetek. Irta: *G. Büttner Julia*. Találébb címet igazán alig lehetett volna adni e könyvecskének, mint ezt: Kedves történetek; elbeszélései csakugyan egytől-egyig kedves alkotások. Érdekes, vonzó valamennyi, nincs bennük banalitás, sem a «leányok számára» írott elbeszélések színtelensége, elvont alakjai; e történetekben a való élet lüktet, alakjai igazi húsból s vérből való magyar lányok és fiúk. Szinte sajnáljuk, hogy a szerző odairta a címlapra, hogy könyvét elsősorban leányoknak szánta, mert némelyek azt találják gondolni, hogy a könyvecske nem jó helyen lesz a fiúk könyvtárában; pedig a fiúk is bizonyosan szívesen fogják olvasni e bájos történeteket. Van köztük rövidebb és hosszabb;

egymást váltja, mint az életben is, a derű és ború; de mert a szerző szívében szeretet és béks lakozik, így nem lehet csodálni, hogy e lapokban is több a derű, mint a ború. Ára diszes kötésben 1 kor. 10 példány 9 kor. 25 példány 18 kor. 50 példány 35 kor.

Az elveszett aranyvirág. Irta: G. Büttner Jul.a. E finom, gyöngéd költéssel megírt elbeszélés a társadalom különböző osztályához tartozó négy fiatal leányt ismertet, kik rendkívül érdekes mese bonyodalmai közt összekerülnek. S végre egy nemes, hazafias eszme szolgálatában egyesülnek, hogy a szegény nép asszonyain segítsenek háziipar fejlesztése által. Különösen nemzetiségi vidékeken kellene e könyvet terjeszteni. E könyv minden lapját tiszta vallásosság, hazaszeretet s az a nemes irány hatja át, hogy az ifjúságot szeretetre kell tanítani s munkához szoktatni. Mert csak a szeretet biztosítja számára a boldogságot s csak a munka a szerencsét. És ilyen szellemű hasznos tanulságot rejt a cselekmények úgy-szólván minden fordulata s ezt észrevétlenül, hogy a hatása annál biztosabb, közvetlenebb legyen az olvasóra. Ára diszes kötésben 1 kor. 10 példány 9 kor. 25 példány 18 kor. 50 példány 35 kor.

Magyar szavalókönyv. Összeállította: Györffy János. Válogatott költemények gyűjteménye az elemi fiú- és leányiskolák növendékei számára. Hogy a vallásos és hazafias nevelés ezen nagybecsű segítő eszköze az iskolás gyermekek minden rétegébe könnyebben bejuthasson, árát rendkívül olcsóra szabta a kiadó. Nemcsak célszerű, de kedves és becses ajándékkönyv. Különösen alkalmas jutalomkönyv. Külön-külön vannak csoportosítva a növendékek fölfogásához és ismeretköréhez alkalmazandó vallásos és hazafias költemények. Ugyancsak el vannak különítve a fiúk és leányok számára alkalmas költemények s így könnyű áttekintéssel minden nemű és korú gyermek megtalálhatja a neki legalkalmasabb verset. A népiskolai tanulóifjúság legkiválóbb ajándékkönyve! Ára diszes kötésben 50 fillér. 10 példány 4.50 korona. 25 példány 10 korona. 50 példány 18 korona.

A jó Isten Nellikéje. Angolból fordította a pécsi növendékpapság *Szent Pál Társulata*. A jó Isten Nellikéje egy szegény ír kisleány volt, kinek édesanyja korán elhalt s így egy intézetbe került, hol példás magaviselete és jósága miatt mindenki szerette. A jó Isten ezen gyermeket oly sok kegyelemmel halmozta el, hogy az intézetben őt mindenki bámulta. Az Oltáriszentségben jelenlévő édes Üdvözítőt rendkívül szerette s már négyéves korában a szentáldozáshoz járulhatott. Nellike minden héten 3—4-szer áldozott; napról-napra jobb, szentebb lett. A jó Jézus Nellikénél megmutatta, hogy mennyire óhajtja, hogy a gyermekek korán és sokszor áldozzanak. Hogy ez a sok áldozás mily széppé tette Nellike lelkét, azt megtudhatod, ha ezen rendkívül kedves és bájos életrajzot nagy figyelemmel át-

olvasod. Ára diszes kötésben 50 fillér. 10 példány 4.50 korona. 25 példány 10 korona. 50 példány 18 korona.

A trifolium vagy három jómadár kalandjai. Irta: *Demény Dezső*. Rendkívül érdekes és tanulságos módon írja le Demény Dezső három szövetséget kötött gyermekifjú kalandjait, akiket rablóhistóriák és egyéb könnyelmű olvasmányok annyira elvakítottak, hogy otthagyták a szülői házat és fölcaptak kalandor haramiáknak. Sok érdekes és változatos, néhol izgalmas és megható élményeik után végre háromnapos bolyongásukból hazakerülve, erősen megfogadták, hogy soha többé nem fogják visszakívánni a haramiaéletet. A megkötött szövetséget továbbra is föntartották ugyan, de már nem az egyszer végigpróbált módon. Könyveket olvastak továbbra is, de jó erkölcsnemesítő tartalmúakat s a három kis haszontalan a háromnapos iskola után abban versengett egymással, hogy ki tudja legjobban a földadott leckét s kinek legyen a legjobb bizonyítványa. Demény Dezsőnek ezen kiválóan érdekes ifjúsági munkája hivatva van sok gyermekben fölkeltetni az engedelmesség, szorgalom és tanulás utáni vágyat. Ára diszes kötésben 50 fillér. 10 példány 4.50 korona. 25 példány 10 korona, 50 példány 18 korona.

A szerencse útja. *Wetzel Xav. F.* után írta: *Andriszek János*. Wetzel kitünő életirányító munkáit sokfelé és sokak áldják, különösen pedig olyanok, akiknek elég korán jutott egyik-másik könyve kezébe. Sok pályatvesztett ember boldogulhatna, sok reményvesztett élhetne anyagi gondok, küzdelmek nélkül, sok család nevelhetne Istennek kedves, embertársainak hasznos, önmagukkal meglegedett férfiakat, ha Wetzel könyvét hívná segítségül s adná fiainak szórazótató olvasmányul. Csak aki jó lelkiismerettel bír, Istennek békében él, hisz és bizik a Gondviselésben, lehet boldog e földön. Wetzel könyvének olvasója ezen érzelmeknek jut rendületlen birtokába, miáltal boldog és szerencsés lesz. E könyvnél jobbat, hasznosabbat vizsgái jutalmul aligha lehetne adni serdülő ifjúnak. Ára diszes kötésben 50 fillér. 10 példány 4.50 korona. 25 példány 10 korona. 50 példány 18 korona.

A vizsgái jutalomkönyvek megrendelhetők a Szent-István-Társulat könyvkereskedéseiben: Budapest, IV., Kecskeméti-u. 2. és Szeged, Kárász-u. 10.

Utmutató a községi és hitfelekezeti tanítók járandóságainak megállapításához és az ezzel kapcsolatos eljárásokhoz az 1913. évi fizetési törvény és az idevonatkozó korábbi törvények alapján. Összeállították: *Ember Károly* és *Wohl-muth Ernő*. Az új fizetési törvény intézkedésének alkalmazása a különböző esetekre, a törvény megfelelő magyarázata nélkül, igen nehezen véggezhető; ezért úgy a hatóságok, valamint az érdekelt tanítók világos útmutatást nyernek eljárásaikhoz majd e füzetből. A megrendelés a Szent-István-Társulat könyvkereskedéséhez inté-

zendő. Ára közölve lesz. A könyv most van sajtó alatt. Megjelenése után részletesen ismertetni fogjuk.

Iskolai ünnepélyekre, különösen az év végén, sok szép kart tartalmaz *Kontor Elek* «Ünnepi Daloskönyve». A háromszólamú dalok úgy vannak megkonstruálva, hogy egy óra alatt nagyon könnyen be lehet tanítani. Ára 3 K. Kapható: Budapest, II., Albrecht-u. 7., *Kontor Elek* kollégánknál.

HIREK.

Felhívás a hazai katolikus tanítóegyesületek és katolikus tanítói körökhöz. Az Országos Kath. Tanügyi Tanács mult év október havában a következő tételek megvitatására kérte fel a hazai katolikus tanítóegyesületeket és köröket:

1. *Gazdasági és ipari érzék fejlesztése a népiskolában.*
2. *A családi és iskolai nevelés kapcsolata.* (Szülői értekezletek.)
3. *A községi népjóléti intézmények és a tanítók.*
A legutóbb tartott elnökségi ülés még a következő tételek megvitatására hívja fel a katolikus egyesületeket.
4. *A hitvallásos iskola és a nemzetnevelés.*
5. *A modern pedagógia kérdései.*
6. *Az 1868. évi XXXVIII. t.-c. revíziója.*
7. *Az országos tanítói nyugdíjtörvény revíziója.*
8. *Az énekotatás tanterve.*
9. *A katolikus tanító hivatása.*
10. *Az elemi és a középiskola kapcsolata.*

Miután a fent közölt tételek esetleg az ezévi Országos Bizottság közgyűlésének tárgyrendjébe is felvételnek, tisztelettel kéri az Országos Kath. Tanügyi Tanács a hazai katolikus tanítóegyesületek t. vezetőségeit, hogy e tételek fölött esetleg folytatott tárgyalásaik eredményét az Országos Kath. Tanügyi Tanács Központi irodájának, Budapest, Szentkirályi-utca 28. beküldeni sziveskedjenek. Ugyanekkor tisztelettel felkéri az elnökség a katolikus tanítóegyesületeket és köröket, hogy az idei közgyűlés tárgyalására a fentiekben kívül esetleg *más tételeket is hozzanak javaslatba.* Az *indítványok* a közgyűlést legalább két héttel megelőzőleg terjesztendők az elnökség elé. A közgyűlés f. évi július hó első napjaira tüzetett ki.

Hazafias tisztelettel

Az Országos Kath. Tanügyi Tanács elnöksége.

Szép mellékjövédelmet közvetíthetünk a népnek a vadontermő gyógynövények szedése által. Kora tavasztól, késő őszig bőven szedhető minden vidéken a különféle gyógynövény. A tanító a községe legszegényebb lakóinak, gyermekeknek, aggoknak is juttathat ilymódon jó napibéreket; s így szociális tevékenység is a gyógynövények értékesítése.. Aki kartársaim közül foglalkoztatni akarja a községet a gyógynövények értékesítésével, minden ez ügyre

vonatkozó utasítással, ismertetéssel szivesen és ingyen szolgáljak annak, ki ez ügyben írásban fölkeres. (20 filléres válaszbélyeg küldendő.) Nyitrastruzcsány, u.p. Bélaudvarnok. Bednárík József kántor-tanító.

Az érdem elismerése. Torontál vármegye közigazgatási bizottsága a kir. tanfelügyelő javaslatára a Jókai-alapból 120—120 K jutalomdíjjal tüntette ki Blaszmann Henrik nagykomlói és Koválik Károly köcsei róm. kath. tanítókat.

Iskolatársak találkozója. Szporni Károly Kesztyölcz, esztergomi tanító kéri volt tanulóitársait, akik vele együtt 1898-ban Esztergomban végeztek, hogy a július havában tartandó tizenöt éves találkozásuk megállapítása végett tudassák vele címüket.

Fölvétel tanítónőképzőbe. A szent Ferenc-rendi nővérek *nagyszombati róm. kath. tanítónőképzőjébe* való felvételért f. év június hó 15-éig kell a folyamodványt benyújtani az igazgatósághoz. Az intézet egészen modern berendezésű internátussal van összekötve, igen egészséges, jó levegőjű vidéken fekszik. Havi ellátási díj az internátusban 38 korona. Az első osztályba felveendő növendékek közül 6 növendék egyenként 120 K ösztöndíjat nyer. Kívánatra szivesen küld *prospektust* az intézet előjárósága.

A Magyar Tanítók Otthona. (IX., Kinizsi-utca 16. sz.) igazgatósága értesíti a vidéki kartársakat, hogy vendégszobáinak árait az Otthon közgyűlése a következőképen állapította meg. Egyszemélyes szoba tagoknak 2 korona, kétszemélyes 3.50 korona, háromszemélyes 5 korona. Nem tagoknak a fenti sorrendben 3 korona, 5 korona, 7 korona. Az árakban a fűtésen kívül minden bennfoglaltatik. Az árak ilyképen is a kisebb szállók áraival szemben még mindig 50—60%-kal olcsóbbak. Megkereséseket az Otthon gondnokához kell intézni. Az Otthon vendéglőjében mérsékelt árért lehet étkezni.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

«**Tanítónő.**» A hirdetéseket — a közölt díjakért — a kiadóhivatal teszi közzé. Áttettük. — **F. G.** Készséggel támogatom. — **W. L.** A választ megadtam. — **S. B. Jászsági.** Az 1893. év előtti időre 400 kor. személyi pótlékra tarthat igényt a törvény rendelkezése értelmében; tehát 2400 kor. lesz a törzsfizetése. — **H. A.** Az elintéztést megsürgetem. **V. Gy.** Attól függ, hogy minő a versek irodalmi értéke. — **V. K.** Az egyházi főtanfelügyelőség útján adják be a kérvényt segélyért az Országos Kath. Magyar Iskolaegyesület Elnökségéhez. Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28., Szent-István-Társulat. — **Sz. B.** A törzsfizetése lenne 1800 korona. A 16. §. alapján a 232 koronát személyi pótlék címen kapja. Kor-pótlékigénye is így nyer kielégítést. — **M. A.** Némely kérdést nekünk is tanulmányozni szükséges, vagy pedig ide-oda járást igényel az elintéztés és mindez időt kíván. — **W. A.** A kérdésre az a válasz, hogy a nagymélt. püspöki kar által kiadott tanterv megállapítja az egyes tárgyak heti óraszámát. A heti órák számát sem leszallítani, de többre fölemelni sem szabad a helyi hatóságnak. — **P. J.** 1. Lesz 1800 kor. törzsfizetése és 339 kor. kántori jövédelme. 2. Adhatják havonként is, de előlegesen. 3. Forduljon az illetékes egyházi tanfelügyelőséghez és kérelmezze az intézkedést. 4. Az iskolaszéki jegyzőség bizalmi állás. — «**Községi.**» A három felfogás közül az a helyes, amelyiket a törvény indokolja, és pedig ez az, hogy a hittani óra és annak anyaga az osztálynaplóba beirandó. A hit és erkölcsstan kötelezett tárgya a népiskolának s így a tantervben előírt óraszám megtartását és a tárgy tanítását igazolni kell ép oly gon, mint az oktatás többi tárgyait.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt püspöki kar határozata **kötelezőnek** nyilvánította a katolikus népoktatási intézetek pályázatainak a «Népnevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL :
Szent-István-Társulat Budapest.
A KIADÓHIVATAL FŐNÖKE :
LOVÁSZY DEZSŐ.

Pályázati hirdetések minden egyes szávának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis azon pályázatok közöltek, melyeknek díja előre lefizettetett.

A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítünk. Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.

Esztergomi érseki megye.

Középtúr (Hont m.) községben megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra *ápr. 27-ig* pályázat hirdetetik. Kántori próba 27-én d. e. 10 órakor. Javadalma díjlevele szerint 2 szoba, konyha, kamra és istálló kivül terményekben 500 kor., államsegély 500 kor. Kötelessége az egyházi ténykedéseken kívül I—VI. és az ismétlősök oktatása. *Iskolaszék elnöke.* 453 1—1

Az alsóbotfalvi kántortanítói állásra a «Népnevelő» 12. számában kiírt pályázat *április 31-ig* meghosszabbítatik. *Iskolaszék.* 402 1—1

Egri érseki megye.

Napkor (Szabolcs m.) anyaegyház kántortanítói állásra kellően felszerelt kérvények *f. hó. 24-ig* plébániai hivatalhoz küldendők. Javadalma: lakáson, házikerten kivül 334 kor. készpénz; 16 hold 1123 öl ingatlan haszonbére (jelenleg 507 kor.), legalább 4050 liter párbér (jegyzőkönyv szerinti értéke 243 kor.), szokásos stóladíjak, 254 kor. eddigi és ezenfelül az új törvénynek megfelelő államsegély. Adóját maga fizeti. Tanítani személyesen tartozik. 461 1—1

Törökszentmiklóson róm. kath. központi iskolánál fiútanítói állásra, vagy ha ez előlépéssel töltenék be, ugyanott a kálváriai iskolánál megüresedő állásra *május 1-ig* pályázatot hirdetnek. Törzsfizetés a központi iskolánál 1000 kor., lakbér 240 kor., 2000 öl szántó, 195 öl veteményföld haszonélvezete. A kálváriainál törzsfizetés 1000 kor., kántori teendőkért 100 kor. és lakás természetben. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. *Énekes János* plébános, isksz. elnök. 454 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Kerestetik tisztahangú segédkátor. Fizetése: 50 kor. havonta, teljes ellátás. Gyetva, (Zólyom m.) *Zseleznyák Ignác.* 438 2—3

Kassai egyházmegye.

A hazslini (Sáros m.) róm. kath. iskolaszék kántortanítói állomásra pályázatot hirdet. Javadalma: rendes lakás, mellék- és gazdasági épületekkel. A hitközségtől 144-20 kor., alapítványból 52-02 kor., stóla kb. 60 kor., 5 köböl rozs, 5 köböl zab. Szabad fajzás és legeltetés. Konyhakert 951 öl, 20 hold szántóföld, avagy bérlete kb. 450 kor., 252 kor. államsegély, 170 kor. tandíjváltás. Kötelessége az összes kántori és tanítói teendőknek pontos elvégzése. Családosok előnyben részesülnek. A kérvények *április 24-ig* a plébániahivatalnál nyújtandók be. A választás április 25-én, délután lesz. Személyes megjelenés orgonálás miatt okvetlen szükséges. *Árva Mihály* plébános, utolsó posta Bártfa. 446 1—1

Az oszikói (Sáros m., u. p. Magyarasszlavica) róm. kath. kántortanítói állásra *április hó 29-re* pályázatot hirdetnek. Jövedelme: 1034-92 kor., ebből készpénz: 719-92 kor., termény, tűzifa és szántóföld haszon: 315

kor. Rendes lakás, jó gazdasági épületek. Személyes megjelenés előnyös. Az állás azonnal elfoglalandó. *Harasághy Endre* róm. kath. lelkész, iskolaszéki elnök. 455 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A borodnói (Trencsén m.) kántortanítói állásra a «Népnevelő» 5. és 6. számában kiírt pályázat *május 15-ig* meghosszabbítatik. *Iskolaszék.* 434 2—2

A rákosvölgyi róm. kath. iskolánál állami kiegészítéssel, 1000 kor. fizetéssel, lakással és kertilletménnyel bíró tanítói állásra pályázat hirdettetik *folyó hó 27-ig*. Róm. kath. iskolaszék, Rákosvölgy, via: Nagybélicz, 449 1—1

Pécsi egyházmegye.

A simontornyai (Tolna m.) róm. kath. iskolaszék öt-tanerős iskolájához a V. sorszámú férfitanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése államtól 900, hitközségtől 100 kor., lakbér 100, kertbér 20 kor. Kötelessége egy tanterebben tanítani, gyermekeket templomba vezetni, ott reájuk felügyelni, kántorságban díjtalanul segédkezni s a pécsegyházmegyei tanítóegyesületbe tagul belépni. Pályázati határidő *április 20.* Csak férfiak pályázhatnak. *Iskolaszék.* 444 1—1

Bári (Mohács mellett) róm. kath. megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalma: politikai községtől 600 kor., állami segély 176 kor., legeltetési jog; stóla és misealapítványok 32 kor., failletmény 80 kor., a föld és rét 6½ hold (200 kor.), kántori javítás 100 kor., földmunkaváltás 100 kor. Lakás melléképületekkel természetben, új tanterem, modern lakással ez évben épül. Kötelességek díjvelében. Próba kívántatik. Tannyelv magyar, templomban német. Határidő *április 27.* Folyamódványok bár plébániahivatalhoz küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. *Sandrik Mihály,* isksz. elnök. 450 1—1

A ráczmecskei (Baranya m.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik *ápr. 27-ig.* Jövedelme a javadalmi jegyzőkönyv szerint: 1. a kegyuralomtól 342-80 kor., 2. ismétlőoktatásért 42 kor., 3. párpénz a zsellérektől 26-40 kor., 4. párpénz a telkes- és kisházásoktól 89-76 kor., 5. földmunka- és fuvarváltás 14 kor., 6. stóla 90-23 kor., 7. telkes ház után (56) búza 24 kgr., 8. kisházás után (108) rozs 22 kgr., 9. minden szőlősgazdától (135) bor 3½ liter, 10. kegyuralomtól tanítónak 27 m³ fa, a község vágja és hordja, 11. szántó 4 hold 340 öl, tanító munkáltatja, 12. 699 öl és 380 öl szántók, miket a község egyszer szánt és bevet, 13. rét 937 öl, a termést róla a község behordja, 14. lakás: 3 szoba, 2 konyha, pince, kamra, melléképületek, 116 öl konyhakert, 15. korpótlék az államtól. Összajavadalom 1656-55 kor. Tannyelv magyar, kiegészítő német, kántori próba kívántatik, állomás azonnal elfoglalandó, kérvények a ráczmecskei róm. kath. iskolaszéki elnökséghez. *Schmeller Alajos* plébános, iskolaszéki elnök. 448 1—1

Az orfűi kántortanítószágra *április 30-ig* pályázatot hirdetnek. Jövedelme: szép új lakás, 922 kor. készpénz

4 öl hasábfá, 2 hold 1222 öl szántó és 453 öl rét. Abaliget (Baranya m.) *Iskolaszéki elnök.* 451 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Uzapanyt (u. p. Felsőbalog, Gömör m.) kántortanítót keres. Fizetése készpénzben 1000 kor. Tannyelv magyar. Határidő *április 30. Iskolaszék.* 445 1—1

Szepesi püspöki megye.

Alsómattyasóci (Liptó m.) róm. kath. kántortanítói állásra *május 8-ára* pályázatot hirdet az iskolaszék. Fizetése törvényes új lakással. Tót nyelv szükséges. 460 1—2

A kislomiczi (Szepes m., p. Podolin) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik *május 7-ig.* Törvényes fizetés 650 kor. államsegéllyel, kertilletmény, szép lakás. *Iskolaszék.* 443 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Németszentgrót (Vas m., Németujvár mellett) kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Szabad lakás két szép szoba, tisztos konyha, éléskamra, szükséges melléképületek. Házikert. Szántó és rét 7 kat. hold körül 176 kor. becsárban. 19 $\frac{1}{2}$ mérő buza és 19 $\frac{1}{2}$ mérő rozs, 156+117 kor., 7 öl (rég) puha hasábfá házhoz szállítva à 10 kor. 70 kor., tandíj 275 kor., kántori készpénz 150 kor., stóla 180 kor. biztosan. A hiányzó összeg államsegéllyel fedeztetik. Kötelességei a díjlevélben. Nyelv német-magyar. Választás *április 24.* Személyes megjelenés előny. Németszentgrót *Pataki Ferenc* pléb., isksz. elnök. Az állás azonnal elfoglalandó. 433 2—2

A jánosházai róm. kath. iskolához tanító vagy tanítónő kerestetik. Lakása: szekrény, ágy, asztal, székek bútorozott szoba. Díja: kert helyett 20 kor., az államtól és hitközségtől a fával együtt 1000 kor. Ha tanító választatik, a kántoriakban segíteni tartozik. A kérvények *ápr. 24-re* küldendők be az iskolaszékhez. *Kornfeind Vince*, plébános. 442 1—1

Perestói (Vas m.) róm. kath. iskola III-ik osztálytanítói állásra *április hó 30-ig* pályázatot hirdettek. Fizetése: államsegély 900 kor., hitközségtől 100 kor., kertilletmény 20 kor., egy szoba a legszükségesebb bútorzattal és fűtéssel. Kötelessége: a II—III. osztályt és ismétlős fiúkat oktatni, szükség esetén a kántoriakban díjtalanul segídeni. A fizetés május 1-ével folyósítatik, az állás mielőbb elfoglalandó. Tanítónők is pályázhatnak. *Iskolaszék.* 458 1—1

A rábafüzesi (Vas m.) róm. kath. osztálytanítói állásra pályázatot hirdettek. Fizetése 100 kor. községtől, 900 kor. államsegély, 20 kor. kertpótlék. Lakás áll 2 szoba, konyha, kamra, pincéből, azonkívül disznóól és kis kert. Pályázatok *május hó 5-ig* a róm. kath. iskolaszékhez adandók be. Nők is pályázhatnak. *Az iskolaszék.* 452 1—1

Veszprémi egyházmegye.

Nagytevelre (Veszprém m.) ápr. 15-től egy hónapra helyettes tanító vagy tanítónő kerestetik. Fizetése havi 80 kor. és lakás. Kérvények az iskolaszék elnökségéhez küldendők. *Bakonyi József*, isksz. jegyző. 447 1—1

Balatonhenye fiókegyház kántortanítói állomására *ápr. 30* délelőtti 9 órára pályázatot hirdettek. Javadalma pénz egyenértéke a hivatól: 410 kor., államsegély 590 kor., két szoba, konyhából álló lakás, istálló és sertésól. Adott tanító fizeti. Kötelessége: tanítani, tanköteleseket, ha az időviszonyok megengedik, vásár- és ünnepnapokon az anyaegyházba szentmisére vezetni; kántori teendők a díjlevélben részletezettek; az egyházmegyei «Gondviselés» nyugdíjintézet tagjává lenni. Csak katonai kötelezettségének eleget tett pályázó választatik meg. Költségek meg nem térítetnek. Kérvények *április 29-ig Kéri Gyula* esperes-plébánoshoz Szentbékállá (Zala m., posta Köveskál) intézendők. 456 1—1

Cserél róm. kath. tanítónő férfi vagy nő osztálytanítóval, esetleg tanyai családossal tanítóval is, ki gondtalan megélhetésre vágyik, és ki Székesfehérvár vagy Paks közelében vagy környékén működik; ha a Duna közelébe esnek, az előnyben. Cim: «Tanítónő» postrestant. Városhidvég (Somogy m.) 457 1—1

Stampay ének- és imakönyve,

(XIX. kiadás, 256 oldal) félévazonban 30 fillér, egészvazonban 50 fillér. Tízre egy ingyen, kotta is egyszer ingyen, **KÖBÖLKUTON, Esztergom.** — A Stampay Miklós-féle **Köszöntőkönyvecske** nem nálam kapható, hanem öcsémnél Nógrádkisterenyén, 12 db franko 2 kor.—ért. 352—14

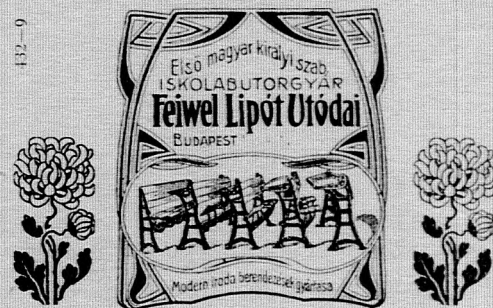
A sikeres tanítás

kelléke

a jó „tanesszköz“.

Ilyen a BODA-féle mechanikai számoló-szerkezet, mely Magyarországon 7226. sz. a. Németországban 58.339/1910. sz. a. szabadalmat nyert. Az elemi iskolák részére 152.342/1909. sz. a. miniszterleg engedélyezett 1000 koronával jutalmazott, díszoklevél és áll. éremmel kintüntetett, az Orsz. Kath. Tan. Tanács által 32/1910. sz. alatt engedélyezett, továbbá az összes állami iskolák használatára külön is engedélyezett legjobb számoló-szerkezet. Számos elismerő levél, hivatalos bírálat igazolja gyakorlati értékét. **Ára 45 korona.** Megrendelhető a Szent-István-Társulatnál Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

132-9

X., Kolozsvári-u. 11.

Tanítók, (tanítónők) és óvó-

nők szíves figyelmébe!

Vallás és közokt. m. kir. minisztériumnál, vagy más hatóságok előtt folyamatban lévő ügyekben, amennyiben számos éven át a kir. tanfelügyelőségénél szolgáltam, ismerem az ügyek elintézésének módját. A hozzám forduló kartársaimnak 3 nap alatt :: megbízható értesítést küldök. ::

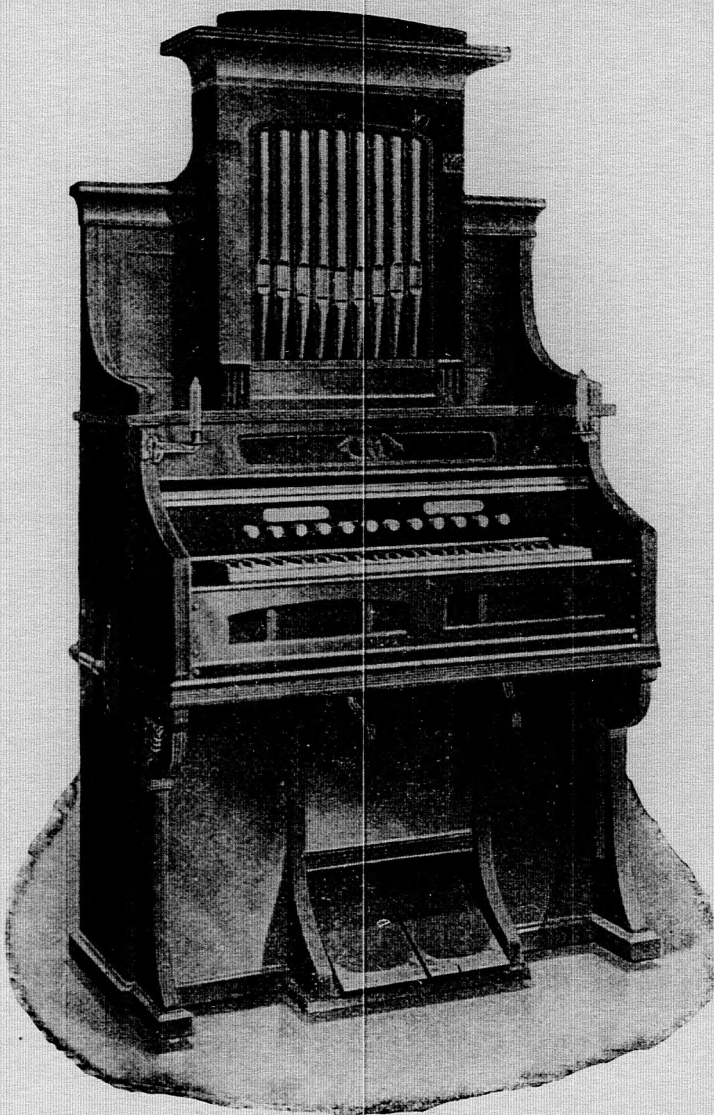
SZÁNKÁSI JÁNOS ny. áll. iskolai igazgatótanító. 459—1

Budapest, VIII., Rákóczi-ut 71. I. 4.

Válasziratokra 35 fillér postabélyeg csatolandó!

A legjobb amerikai légszivó rendszerű
ORGONA-HARMONIUMOK
 a Szent-István-Társulatnál kaphatók.

A zene- és énekoktatás legmegfelelőbb segéd-eszköze.

A legkelle-
 mesebb
 szórakoztató
 hangszer.

E harmoniumok kiállításának szépségére, szolid és izléses kidolgozására különös súlyt fektetünk. A szerkezet kiválóságát és tartóságát hosszú évek tapasztalati tudásával rátermett készítő, többszörösen kitüntetett szakképzettsége s a felhasznált alkatrészek kitűnő minősége. Harmoniumaink hangja teljes, nemes és öblös. Az orgonaszerűen lágy és e mellett erőteljes hang hajlékonyságával minden színárnyalat kifogástalanul és teljesen kifejezésre jut. **A hangok meg-**

szólamlása minden fekvésben feltétlenül precíz s így az előadás minden egyes hangon könnyed és kellemes. A változatok a valószínűségnek megfelelő, működésük pedig, kitűnő és erőteljes mechanikájuknál fogva teljesen egyenletes és biztos. Orgona-harmoniumjaink árai tisztán készpénzfizetés ellenében és úgy vannak szá-

mítva, hogy a megrendelők ezeket csomagolva, teljesen költségmentesen az utolsó vasuti vagy hajóállomásig szállítva kapják s így semmi újabb kiadásuk sincsen.

Az érdeklődőknek árjegyzéket szívesen küld a Szent-István-Társulat Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Megfelelő kezesség mellett kedvező fizetési feltételek.

